

Sığortaçıların zərərlik dərəcəsinin müəyyən edilməsi Qaydaları

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qaydalar «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 15.2-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və sığortaçının zərərlik dərəcəsinin hesablanması qaydalarını, habelə bununla bağlı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər məsələləri müəyyən edir.

1.2. Bu Qaydalarda istifadə olunan «sığortaçı» anlayışı sığortaçılarla yanaşı, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun 1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, təkrarsığortaçıları da əhatə edir.

1.3. Bu Qaydaların məqsədləri üçün aşağıdakı anlayışlardan istifadə edilir:

1.3.1. hesabat tarixi – sığortaçının müvafiq hesabatının tərtib edildiyi tarix;

1.3.2. hesabat dövrü - hesabat tarixindən əvvəlki 12 ay;

1.3.3. sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri - hesabat dövrü ərzində bağlanmış sığorta müqavilələri və təkrarsığortaya qəbul edilmiş risklər üzrə təkrarsığorta müqavilələri;

1.3.4. qazanılmış məcmu sığorta haqları – hesabat dövrü ərzində bağlanmış sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə hesablanmış məcmu sığorta haqlarının və hesabat dövrünün əvvəlinə qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının cəmindən həmin dövrün sonuna qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatını çıxıldıqdan sonra qalan məbləğ;

1.3.4. xərclər – sığorta haqlarından hesablanmış məcburi ayırmalar və işlərin aparılması xərcləri;

1.3.5. məcmu zərərlər – məcmu sığorta ödənişlərinin, tənzimləmə xərclərinin, həmçinin hesabat dövrü ərzində zərərlər ehtiyatında dəyişmələrin cəmi;

1.3.6. tənzimləmə xərcləri – sığorta ödənişlərinin məbləğinə daxil olmayan, lakin sığorta ödənişlərinin verilməsi ilə əlaqədar olan təşkilati, texniki, hüquqi və qiymətləndirmə xidmətlərinin əldə edilməsi üzrə sığortaçının əlavə xərclərinin cəmi;

1.3.7. xalis sığorta ödənişləri – məcmu sığorta ödənişlərindən təkrarsığortaçıların bu ödənişlərdəki payı çıxıldıqdan sonra qalan məbləğ;

1.3.8. zərərlər ehtiyatında dəyişmələr – zərərlər ehtiyatının hesabat dövrünün sonuna olan məbləği ilə həmin dövrün əvvəlinə olan məbləğinin fərqi;

1.3.9. zərərlər ehtiyatında dəyişmələrin xalis məbləği – zərərlər ehtiyatında təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla zərərlər ehtiyatında dəyişmələr.

2. Bu Qaydaların məqsədləri üçün aparılan hesablamalarda istifadə olunan bütün göstəricilər eyni hesabat dövrünə aid olmalıdır.

2. Zərərlik dərəcəsi

2.1. Zərərlik dərəcəsi sığorta fəaliyyətinin ümumilikdə və ayrı-ayrı sığorta sinifləri üzrə səmərəliliyini, habelə sığortaçının maliyyə vəziyyətini xarakterizə edir.

2.2. Zərərlik dərəcəsi zərər əmsalı ilə xərc əmsalının cəminə bərabərdir.

2.3. «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 15.2-ci maddəsinin məqsədləri üçün təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla hesablanmış zərərlik dərəcəsinin yuxarı həddi 90 faiz müəyyən edilir.

3. Zərər əmsalının hesablanması

3.1. Zərər əmsalı təkrarsığortaçıların payı həm çıxılmamaqla, həm də çıxılmaqla hesablanır.

3.2. Zərər əmsalı təkrarsığortaçıların payı çıxılmamaqla ayrılıqda hər bir sığorta sinifi və ya bütün sığorta portfeli üzrə məcmu zərərlərin qazanılmış məcmu sığorta haqlarına nisbətində bərabərdir:

$$T=(M/Q) \times 100\%$$

burada:

T – təkrarsığortaçıların payı çıxılmamaqla hesablanan zərər əmsalıdır;

M – məcmu zərərlərdir;

Q – qazanılmış məcmu sığorta haqlarıdır.

3.3. Zərər əmsalı təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla ayrılıqda hər bir sığorta sinifi və ya bütün sığorta portfeli üzrə təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla məcmu zərərlərin qazanılmış xalis sığorta haqlarına nisbətində bərabərdir:

$$T_n=(M_n/Q_n) \times 100\%$$

burada:

T_n – təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla hesablanan zərər əmsalıdır;

M_n – təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla hesablanan məcmu zərərlərdir;

Q_n – qazanılmış xalis sığorta haqlarıdır.

3.4. Qazanılmış xalis sığorta haqları aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$Q_n = A - B + C - E + \Theta - (F - K)$$

burada:

Q_n – qazanılmış xalis sığorta haqlarıdır;

A – hesabat dövrünün əvvəlinə qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatıdır;

B – hesabat dövrünün əvvəlinə qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatında təkrarsığortaçıların payıdır;

C – hesabat dövrü ərzində bağlanmış sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə hesablanmış məcmu sığorta haqlarıdır;

E – hesabat dövrü ərzində təkrarsığortaya verilmiş risklər üzrə hesablanmış təkrarsığorta haqlarıdır;

Ə – hesabat dövrü ərzində təkrarsığortaya verilmiş risklər üzrə təkrarsığortalılara hesablanmış komissiyon muzzdur;

F – hesabat dövrünün sonuna qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatıdır;

K – hesabat dövrünün sonuna qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatında təkrarsığortaçıların payıdır.

4. Xərc əmsalının hesablanması

4.1. Xərc əmsalı bütün sığorta portfeli üzrə xərclərin qazanılmış məcmu sığorta haqlarına nisbətində bərabərdir:

$$E = (X/Q) \times 100\%$$

burada:

E – xərc əmsalıdır;

X – bütün sığorta portfeli üzrə xərclərdir;

Q – bütün sığorta portfeli üzrə qazanılmış məcmu sığorta haqlarıdır.

5. Zərərlik dərəcəsinin hesablanması

5.1. Hər bir sığorta sinifi və ya bütün sığorta portfeli üzrə zərərlik dərəcəsi təkrarsığortaçıların payı həm çıxılmamaqla, həm də çıxılmaqla hesablanır.

5.2. Təkrarsığortaçıların payı çıxılmamaqla hesablanan zərərlik dərəcəsi təkrarsığortaçıların payı çıxılmamaqla hesablanan zərər əmsalının və xərc əmsalının cəminə bərabərdir:

$$Z = T + E$$

burada:

Z – təkrarsığortaçıların payı çıxılmamaqla hesablanan zərərlik dərəcəsidir;

T – təkrarsığortaçıların payı çıxılmamaqla hesablanan zərər əmsalıdır;

E – xərc əmsalıdır.

5.3. Təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla hesablanan zərərlik dərəcəsi təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla hesablanan zərər əmsalının və xərc əmsalının cəminə bərabərdir:

$$Z_n = T_n + E$$

burada:

Z_n – təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla hesablanan zərərlik dərəcəsidir;

T_n – təkrarsığortaçıların payı çıxılmaqla hesablanan zərər əmsəlidir;

E – xərc əmsəlidir.

6. Zərərlik dərəcəsi ilə bağlı hesabat

6.1. Zərərlik dərəcəsi ilə bağlı hesabat sığortaçılar tərəfindən bu Qaydaların 1 nömrəli əlavəsində müəyyən edilmiş formada aşağıdakı tələblərə riayət olunmaqla rüblük olaraq tərtib edilməli və təqvim ilinin hər rübü başa çatdıqdan 20 gün müddətində həm kağız, həm də elektron daşıyıcılarda Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə təqdim olunmalıdır:

6.1.1. hesabatda tələb olunan göstəricilər müvafiq hesabat formasına uyğun olaraq tam və düzgün əks etdirilməlidir;

6.1.2. hesabat sığortaçının İdarə Heyətinin sədri (və ya onun vəzifələrini müvəqqəti icra edən şəxs) və baş mühasibi tərəfindən imzalanmalı və həmin sığortaçının möhürü ilə təsdiq edilməlidir;

6.1.3. hesabatda müvafiq məbləğlər manatla ifadə olunmalıdır;

6.1.4. hesabatda göstərilən məbləğlər əlli qəpikdən az olduqda sıfır, əlli qəpiyə bərabər və ya ondan böyük olduqda isə bir manat kimi qeyd edilməlidir;

6.1.5. hesabatda hər hansı formada düzəliş edilməsinə və ya pozulmuş, yaxud tam və ya qismən oxunmayan məlumatların mövcudluğuna yol verilmir.

6.2. Bu Qaydaların 6.1-ci bəndində müəyyən edilmiş tələblərə uyğun gəlməyən hesabatlar təhlil edilmədən geri qaytarılır.